

***Център за икономически изследвания в
селското стопанство (САРА)***

БЮЛЕТИН №11

Ноември 2022

Важно: Бюлетинът се издава в рамките на проект “Засилване на аналитичния и публичен капацитет на Центъра за икономически изследвания в селското стопанство” – САРА, подкрепен от Фондация “Америка за България”.

Всички мнения и твърдения, изразени в това или във всяко друго издание на САРА, са такива на техния автор и/или издател и не отразяват непременно възгледите на Фондация „Америка за България“ или на нейните директори, служители или представители.

Всички становища, констатации, и/или изводи, изразени в тази публикация са на авторите и не отразяват непременно позицията на Института по аграрна икономика .

Зърнени и маслодайни култури

Моментно състояние в развитието на сектора в България

- Стоковите баланси на САРА при царевицата за 2022/23 г. дават началните запази на 340 хил.т, докато производството се коригира до 3,05 млн.т. Предназначението за индустриална преработка се предвижда на 1140 хил.т, човешка консумация - 45 хил.т, използването за фураж – 520 хил.т. Износът се оценява на 1,15 млн.т. Остатъчните наличности вероятно ще възлизат на 390 хил.т.
- Стоковият баланс при слънчогледа за настоящата година на САРА показва, че началните запаси да са 270 хил.т. Производството се оценява 1,95 млн.т. Вносът може да стигне 1,02 млн.т. Преработката и екстракцията за олио се очаква да стигне 2,25 млн.т. Обработката за човешка консумация извън олио се пресмята на 450 хил.т Износът се предвижда на 220 хил.т. Остатъчните крайни количества се оценяват на 290 хил.т.
- Трите основни есенни култури – пшеница, ечемик и рапица се очаква да заемат площ около 1,43 млн.ха., което да бъде с около 1% повече отколкото предишната година. Това увеличение се очаква по линия на пшеницата, където засетите площи се предвиждат на 1,22 млн.ха. Засетите площи от ечемик и рапица се оценяват по около 115 хил.ха. Размерът на реколтираните площи обичайно е сходен със засетите площи, като дори в по-лоши години не пада под 1,5% от засетите.
- От началото на пазарната година цените на основните култури не се повишават, а дори се отчита известно намаление. Причините са в по-слабото световно търсене. Понижение напред на цените с над 5% е малко вероятно, като пазарите не са успокоени и цените, най-малко заради сезонния фактор ще са насочени нагоре.

Очаквания за развитието на производството и търговията със зърнени и маслодайни

- FOB цените от Русия през м.ноември се стабилизират, като разликата между най-високата и най-ниска цена за месеца е около 2%. За сравнение през м.октомври бе около 5%, като царевицата продължава да пада с по-около 7% за месец. FOB цените при хлебната пшеница - 320 US\$/т, ечемик - 276 US\$/т, фуражна пшеница - 275 US\$/т, царевицата - 271 US\$/т.
- Според предвижданията на FAPRI в следващите години предстои постепенно снижаване на цените на зърнените и маслодайни култури, като те ще бъдат с около 20% под тези от средните за пазарната 2022/23, но и около 30% над тези които са били в периода 2016-2020 г. Причина за тези предвиждания са допусканията за понижение на енергийните и суровинни котировки, които са в основата на повишените разходи рефлектиращи и във високи цени на продукцията.
- FOB цените на палмово масло от Малайзия към м.ноември леко се възстановяват до около 1050 \$US, което за месец е ръст от 12%. От началото на годината цените на палмовите мазнини са с 1/3 надолу, но същевременно са с около 35% по-високи от тези за последните 5 г.

Институт по аграрна икономика, София

Цени България, лв./тон (без ДДС)

	08.2022	09.2022	10.2022	11.2022*	12.2022*
Хлебна пшеница	647,38	625,87	651,29	640	645
Фуражна пшеница	629,78	616,09	635,64	625	630
Ечемик	600,44	565,23	567,12	570	580
Царевица	561,32	588,70	604,35	600	605
Слънчоглед**	1116,67	1053	1056,50	1080	1100

*Прогнозни цени

**Източник на информация за цената на слънчогледа – МЗМ и НСИ

- Липсва информация

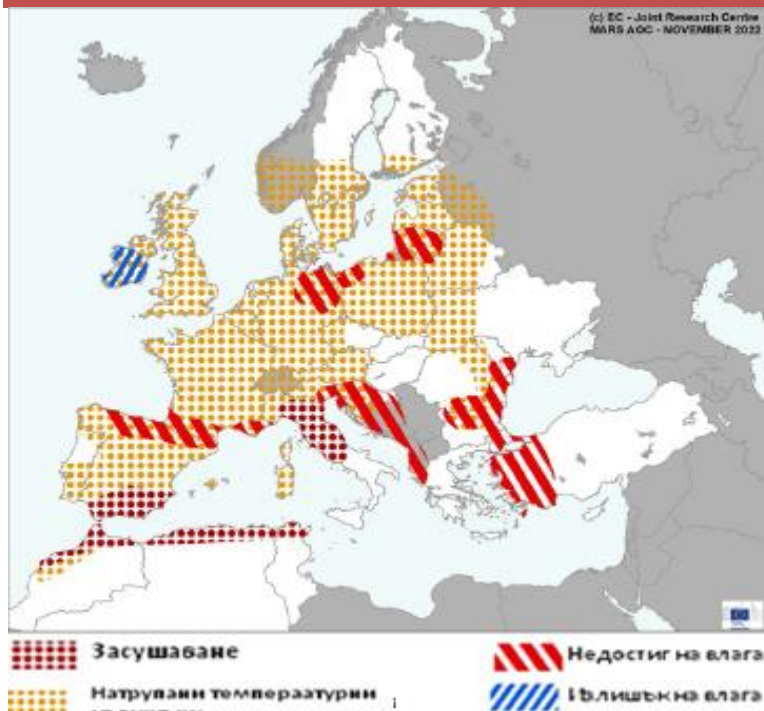
Източник: ЕК

Международна търговия (FOB цени)

	09.2022	10.2022	% изменение годишна база
Пшеница, червена мека, евро/тон (Мексикански залив)	422,11	-	+38%
Ечемик, евро/тон (На място Минеаполис)	-	-	-
Царевица, евро/тон (Мексикански залив)	315,64	-	+53%
Слънчогледово олио, евро/тон (Мексикански залив)	1320	-	+8%

Източник: <http://www.indexmundi.com/commodities/>

Райони с опасни климатични условия 1 октомври, 2022 г. – 18 ноември, 2022 г. на JRC-Mars към ЕК

Източник: EC Joint Research Centre, MARS Bulletin, November, 2022

Зеленчукопроизводство

Развитие на производството на домати, пипер и краставици в България

- Последните предвиждания на САРА за тазгодишната реколта в резултат на по-високите очаквани добиви леко се коригират към повишение. Общото производство на домати се изчислява на 108 хил.т. (-7% към 2021 г). Полското производство на пипер се оценява на 59 хил.т (+4% към 2021 г) и общо производство от 61 хил.т. При краставиците, добитите количества се изчисляват на 47 хил.т (-12% към 2021 г).
- Преработката на основни зеленчуци не се очаква да претърпи по-големи изменения. Преработените количества домати за 2022 г. се очаква да възлязат на 30,2 хил.т, като през 2021 г. те са достигали 31,4 хил.т. Преработеният пипер в предприятията се оценява на 20,1 хил.т, като през предходната година е измерен на 20,6 хил.т. Количествата отиващи за консервация на краставици се изчислява на 1,6 хил.т, като за 2021 те са били 1,5 хил.т.
- В следващите години може да се очаква намаляване в абсолютните количества на внасяните в страната домати, пипер и краставици, но незначителна част от тях ще се влагат в консервната промишленост. В условията на инфлация и относително намаление доходите на населението, консумацията на зеленчукови консерви се увеличава, като има ръст при домашно приготвените, а местните преработватели са под външен натиск, особено ако не са интегрирани с първичното производство. Специфично при зеленчуците е, че те са относително по-високо еластични към доходите отколкото останалите хранителни продукти.
- През третото тримесечие на 2022 г. на годишна база при изкупните цени се отчита 11% увеличение при домати, 8% при пипера, а намаление с 2% има при краставиците. Същевременно цените на дребно за същия период са нараснали с 22% при домати и има 3% спад при краставиците. Средно цените на дребно на разглежданите зеленчуци по изчисления на САРА за 2022 г. ще достигнат ръст от 22%, почти толкова, колкото е инфлацията на хранителните продукти за първите 11 месеца на годината.

Актуални новини за зеленчукопроизводството

- Ръстът на цените на зеленчуците, макар да дойде с известно закъснение в сравнение с борсовите селскостопански стоки се наблюдава, както при всички продукти, така и почти навсякъде. По данни на [Hortidaily](#) в САЩ, цените на зеленчуците за м.ноември са нараснали на месечна база с 40%. В момента засушаването в Калифорния, който щат е сред най-големите производители на плодове и зеленчуци причинява щети изчислявани за 3 млрд. US\$.
- Турция е произвела 18,5 млн.т. домати през 2021 г. и е на трето място след Китай и Индия. Средно страна произвежда между 11-13 млн.т и се нарежда на 5 място, с дял от 7-8% от световния износ. Вследствие на войната в Украйна, Турция получи допълнителни предимства, като предлагането от Турция е високо, а цените са нагоре.

Изкупни цени, лв./тон

	08.2022	09.2022	10*.2022	11.2022*	12.2022*
Домати	0,96	0,98	1,00	1,10	1,40
Краставици	0,87	0,98	1,20	1,30	1,50
Пипер	0,91	0,82	0,90	1,10	1,20

Източник: НСИ

* - прогнозни данни без включен ДДС

Цени на едро, лв./кг.

	08.2022*	09.2022*	10.2022*	11.2022*
Домати - оранжерийни	2,17	2,30	2,71	3,21
Домати - внос	2,19	2,24	2,35	2,90
Краставици - оранжерийни	2,25	1,91	2,11	3,02
Краставици - внос	1,73	2,97	2,10	2,90

ДКСБТ- Седмичен бюлетин на цените с включен ДДС

* - прогнозни данни

Цени на дребно лв./кг.

	08.2022	09.2022	10.2022	11.2022
Домати	2,70	2,70	3,28	3,65
Краставици	2,78	2,91	3,00	3,30
Чушки (червени)	3,31	2,70	2,99	3,45

Източник: САПИ (седмичен информационен бюлетин)

* - прогнозни данни

Пазарна и маркетинг информация

- Цените на домати в ЕС през м.ноември се очаква да се понижат, след като през м.октомври стигнаха 1,69 евро/кг. На годишна база увеличението за м.октомври е 10%. Средните цени в Испания в м.ноември са 0,56 евро/кг, докато през м.октомври за кръгли домати бяха 0,90 евро/кг, което е с 38% надолу за месец. Цените на едро на домати в Турция продължават да растат през м.ноември до 0,42 US\$/кг, докато в края на м.октомври бяха 0,33 US\$/кг. Цените се очаква да останат в тези диапазони, като Турция увеличава предлагането на коктейлни, "Чери" и други видове, където цените стигат и до 0,90 US\$/кг.
- Цените на сладкия пипер в ЕС падаха в последните около две месеца до средата на м.ноември. В края на м.ноември при зеления пипер в Испания по данни на [Agro Pizarra](#) цените са 0,92 евро/кг, а червеният пипер е 1,1 евро/кг. Цените на едро на зеления пипер в Турция през м.ноември се установиха на нива около 0,52 US\$/кг, а през м.декември се прогнозира да се задържат около тези равнища.
- Цените на едро на краставици в Турция в края на м.ноември се покачват до 0,36 US\$/кг от около 0,30 месец по-рано. Цените в Испания през м.ноември постепенно се възстановяват, след като в два поредни месеца паднаха до 0,65 евро/кг. Средните цени на едро през м.декември в Испания се очаква да са около 1,10 евро/кг.

Мляко и млечни продукти

Развитие на производството и търговията в България

- Предвижданията на САРА за млечния сектор показва, че към 2025 г. млечните крави ще намалееят до 190 хиляди глави, но очакваме намалението при производството на мляко да е по-умерено, поради увеличение на продуктивността.
- Предвижданията на САРА за поголовието от млечни крави през 2022 г, е то да падне до 202 хил.глави, като година по рано е достигало 214,9 хил.броя. Намаление при млечните овце също се предвижда, като техният брой се прогнозира да се понижи до 1,01 млн.глави, а година по рано е бил 1,053 млн.броя.
- Изкупеното мляко за периода м.януари-октомври намалява с около 4,3%, докато изкупеното краве мляко се свива с 4,6 % и се очаква до края на годината да стигне 622 хил.т.

Развитие на млечната верига в света

- Продължава спадът при обема на изкупеното мляко в ЕС за периода м.януари-септември 2022 г. в сравнение със същия период на 2021 г. с 0,4%. Производството в 9 държави членки расте, най-значимо в Австрия (+3,2%), Латвия (+2,4%), Полша (+2,1%), Белгия (+2%)
- Средната изкупна цена за килограм мляко продължава да нараства за целия ЕС – за м.септември с 4,1 %, за м. октомври с 3,8 %. Същевременно цената на суровото краве мляко на Спот пазара Лоди в Италия през м.ноември остава на ниво 0,70 евро/л, като в следващите два месеца не се очаква да нараства и дори може да има лека корекция надолу.
- През изминалия месец продължава корекция на цените на борсовите стоки в ЕС – обезмаслено сухо мляко (-8,2%); пълномаслено сухо мляко (-2,9%); масло (-7,4%); единствено при сирене Чедър има ръст с 0,4%.
- През м.септември продължава намалението на производството в мляко Океания в Нова Зеландия е -3,2%, Австралия -5,6%. В САЩ производството през месеца нараства с 1,5%.
- Очакваме продължаващото намаление на експорта на млечни продукти от Съюза да оказва негативно влияние върху вътрешните цени. За м.януари-септември експорта на сухо обезмаслено мляко е с намаление 15%, пълномасленото обезмаслено мляко - 20%, маслото с -8%, сирената – 3%..

Актуална информация

- Утвърдени са ставките за преходна национална помощ по две схемите за директни плащания за сектор „Животноводство“ за Кампания 2022. По Схемата за преходна национална помощ за говеда, необвързана с производството, за кампания 2022 г, ставката е 192,57 лева за говедо и 337,00 лева за бивол. По Схемата за преходна национална помощ за овце-майки и кози-майки, обвързана с производството, са в размер на 41,07 лв. за животно.

Цени на сурово мляко, лв/100 кг

	08.2022	09.2022	10.2022	11.2022*	12.2022*
България	84.10	89.97	91.92	92.00	94.00
ЕС (13)	94.54	96.82	101.57		

Източник:ЕК, Млечна обсерватория.. * Цените са прогнозни (САРА)

Цена на сухо мляко (обезмаслено), лв/100 кг

	09.2022	10.2022	11.2022	Δ%т-1	Δ%у-1
България					
ЕС (28)	727.6	665.0	610.2	-8.2	-0.3

Източник:ЕК (цените са към последна седмица на месеца)

Цена на масло, лв/100 кг

	09.2022	10.2022	11.2022	Δ%т-1	Δ%у-1
България	2272.0	2200.00	2328.0	+5.8	+37.3
ЕС (28)	1414.1	1343.7	1243.9	-7.4	+21.1

Източник:ЕК (цените са към последна седмица на месеца). За България, цените са от ДКСБТ и отразяват цените на складове на едро, на готови за крайния потребител продукти, с включен ДДС.

Цена на кашкавал Витоша/сирене Чедър, лв/100 кг

	09.2022	10.2022	11.2022	Δ%т-1	Δ%у-1
България	1644.0	1725.0	1781.0	+3.2	+45.4
ЕС (28)	940.7	917.3	921.2	+0.4	+42.2

Δ%т-1 - изменение на цената в сравнение с предходния месец
Δ%у-1 - изменение на цената в сравнение с предходната година

Насоки на политиката и тенденции в търговията

- Според USDA доставките на мляко в Германия, Франция и няколко други страни от Западна Европа се стабилизират. Обемите са над доставяното от предходната година и преработвателите разполагат с достатъчно мляко за производството си. Ако търсенето не е достатъчно, е възможно изкупните цени да се окажат под натиск за корекция. В Източна Европа ситуацията е по-различна. Производството в Полша, Беларус и Чехия продължава да нараства спрямо 2021 г. Продължаването на зърнената сделка между Украйна, Русия и ООН за още 120 дни, ще позволи износът на зърнени култури и торове, което ще окаже положително влияние на цените на фуражите.
- Европейския млечен борд призова за въвеждане на ограничения за цената на енергията в млечната верига за да бъдат подпомогнати различните участници при контрола на разходите. Сред проблемите изброени от ЕМБ са: разходите за производство, сушата, недостига на фуражи, недостига на торове, изоставянето на големи ферми, прекратяване на дейността от млекопреработватели, намаление на обема произведено мляко.

Месо

Производство и търговия на месо в България

- В изследване на САРА за конкурентоспособността на производството на месо от овцевъдството се установява, че в сектора се отчита значителен спад на индекса на конкурентоспособност от 0,72 през 2007 г. до 0,59 през 2021 г. Индексът взема предвид ситуацията и положението в производството и в стойността, която местното овцевъдство има към световните показатели на човек от населението. Максималната стойност на индекса на конкурентоспособност е 1, като се счита, че когато е в границите на 0,56 – 0,80, той се дефинира като висок, превишаващ по тези показатели средните равнища в света.
- Произведеното говеждо и телешко месо в кланиците към м.август 2022 г. е 4,2 хил. тона, което е с 12% над равнището, отчетено през същия период на предходната година.
- Реализираният ръст при произведеното в промишлени условия свинско месо през същия период, съпоставен с 2021 г. е в размер на 11%, като количеството на продукцията е 54,3 хил. тона. Общо за ЕС се наблюдава спад на производството с 4,6%. Причините за това са комплексни, свързани най-вече с понижената рентабилност, но и с по-строгите екологични изисквания. Цените на тон кланично тегло на свинското месо се повишават, като сравнено със същия период на изминалата година е с 37%.
- Производството на месо от бройлери в кланиците към м. август достигна 60,2 хил. тона, като увеличението на годишна база възлиза на 1,7%. При произведеното месо от патици повишението е с 20,8% (до 13 хил. тона). Очакванията са за силно производство и през оставащите месеци до края на годината.
- Увеличението на цените на едро на пилешкото месо спрямо предходния месец е с 0,2%, като темпът на растеж се забавя. Въпреки това, цените остават значително над миналогодишните равнища (+45%). Повишените разходи за фуражи и енергия, наред със сравнително силното вътрешно търсене ще движат ценовите нива нагоре.

Важни събития през м.ноември, 2022 г.

- Експертите от Работната група по свинското месо към ЕС прогнозираят спад на производството с около 4% през следващата година. Понижението ще е по-интензивно през първата половина на 2023 г., отразявайки повишените разходи за фуражи и други входящи ресурси, намалената рентабилност и затрудненията, свързани с ритмичността на паричните потоци от текущата дейност и платежоспособността на фермерите. Разпространението на АЧС в някои държави-членки също ще оказва известно влияние върху пазара. Според изнесените данни на петата среща на Европейската група за отразяване на свинското месо, регистрираните случаи в ЕС към м.септември са 334, а 85% от тях са в Румъния.

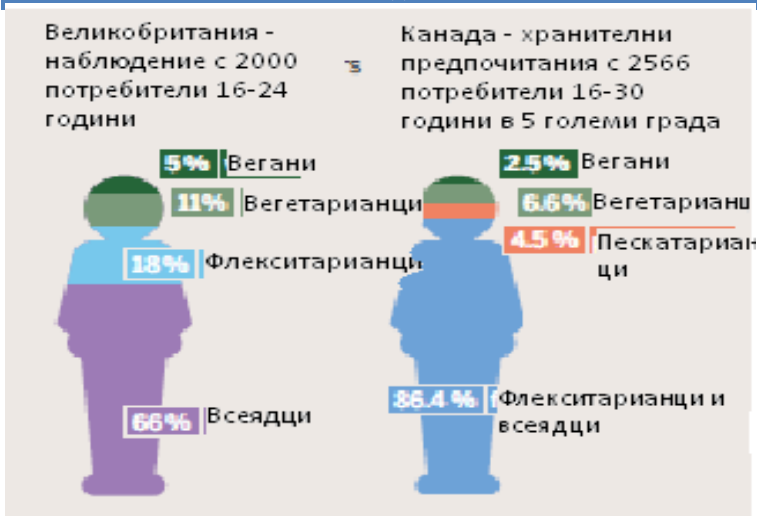
Цени, лв./тон кланично тегло					
	08.2022	09.2022	10.2022	11.2022*	12.2022*
Говеждо и телешко месо	6845	6728	6532	6400	6250
Свинско месо	4009	4225	4753	4300	4350
Пилешко месо	4205	4342	4342	4300	4300
Агнешко месо	14630	14493	14317	-	-

**Прогнозни цени*
 - Липсва информация
 Източник: ЕК

Пазарна информация. Световно производство и търговия

- Отчетената от ФАО стойност на индекса на световните цени на месото през м.октомври е 118,4 пункта отбелязвайки понижение за пореден месец (-1% спрямо предходния месец). Намаление се наблюдава при цените на всички меса, като то е с най-сериозен размер при овчето и агнешкото месо (-3%), в резултат от увеличените доставки от Океания.
- Според краткосрочната прогноза на ЕК, производството на пилешко месо в ЕС ще намалее слабо през настоящата година – с 0,9%. Основания за това са високите разходи за фуражи и енергия, както и разпространението на инфлуенца по птиците. Негативният тренд ще продължи и през 2023 г., като прогнозирания спад е с 0,4%.
- Експертите от ФАО очакват умерен растеж на световното производство на месо през 2022 г. – до 360 млн. тона (+1% на годишна база). Глобалната търговия с месо ще се свие с 1% през 2022 г. спрямо 2021 г., отразявайки предимно намаления внос на месо в Китай. Очакваният спад е с близо 20% на годишна база, което ще доведе до свиване делът на страната в световния внос на месо от 30% през 2020 г. до 21% през настоящата година.

Хранителните навици на младите хора в периода 2016 – 2019 година

Източник: https://friendsoftheearth.eu/wp-content/uploads/2021/09/MeatAtlas2021_final_web.pdf

